

INFORMACIJA o zakonima i drugim propisima u Federaciji BiH za 2020. godinu

Protekla 2020. godina obilježena je pandemijom COVID -19. Mnoštvo propisa koji su doneseni u Bosni i Hercegovini, na svim razinama, u velikoj mjeri odnosili su se upravo na regulisanje stanja izazvanog pandemijom corona virusa, odnosno ublažavanje posljedica pandemije i regulisanje načina života i rada u novonastaloj situaciji.

Značajno je istaknuti, da je u 2020. godini konačno **usvojen Zakon o zaštiti na radu u Federaciji BiH**, na kojem se radilo od 2012. godine. Otvorena su razna pitanja i problematika u vezi sa zaštitom na radu i regulisanjem prava i obaveza radnika i poslodavaca u vezi sa uvjetima rada, procjenom rizika, uvođenje preventivnih mjera, donošenjem pojedinačnih propisa od strane poslodavaca i drugo.

Ekonomsko-socijalno vijeće u Federaciji BiH također je redovno održavalo svoje sjednice. Ipak, teško je zaključiti da je dijalog socijalnih partnera bio na zadovoljavajućoj razini i dao očekivane rezultate. Ovo naročito iz razloga što Vlada i Udruženje poslodavaca imaju prisnu saradnju i jedni drugima su potpora u upućivanju inicijative za izmjenu propisa, a koji su većim dijelom na štetu radnika, naročito radnika u realnom sektoru. Osim toga, sindikati rade u otežanim uvjetima. Razjedinjeni bez međusobnog uvažavanja i razumjevanja s obzirom na specifičnosti svake grane, nemaju zajednički stav za djelovanje i pružanje značajnijeg otpora Vladi i Udruženju poslodavaca. Treću godinu zaredom imamo podjeljenost unutar Saveza samostalnih sindikata BiH, služba Saveza nije u funkciji što predstavlja dodatne probleme u radu sindikata.

Također i kroz rad ESVa primijećuje se solidarnost i međusobna podrška druga dva partnera, tako da sindikati ulažu dodatni napor u radu ESVa, nastojeći održati kontinuitet rada i dati adekvatan otpor i zaštitu interese radnika.

Početkom godine socijalni partneri, Vlada Federacije BiH, Udruženje poslodavaca FBiH i Sindikat, nastavili su sa realizacijom planiranih aktivnosti (iz 2019. godine). Na sastancima Ekonomsko-socijalnog vijeća koji su održani u januaru i februaru 2020. godine, na inicijativu predstavnika Sindikata razgovaralo se o utvrđivanje najniže plaće u Federaciji BiH i analiza prijedloga metodologije o načinu utvrđivanj najniže plaće za neredni period u skladu sa Zakonom o radu, kao i o zaključivanju Općeg kolektivnog ugovora za teritoriju Federacije BiH i granskih kolektivnih ugovora. Također, socijalni partneri pokrenuli su pitanje izmjena i dopuna Uredbe o zapošljavanjau u javnom sektoru u Federaciji BiH, smatrajući da ista predstavlja prepreku adekvatne preraspodjele radnika unutar javnih kompanija.

Pojavom prvih klastera corona virusa u Federaciji BiH i pogoršanja epidemiološke situacije, **Vlada Federacije BiH donijela je Odluku o stanju nesreće u Federaciji BiH** 16.03.2020. (na 214. tematskoj proširenoj sjednici). Na istoj sjednici Vlada je donijela niz **preporuka za poslodavce i radnike s ciljem sprječavanja bolesti izazvane koronavirusom**

i to: **posebne mjere zaštite radnika, reorganizacija radnog vremena, omogućavanje rada od kuće, korištenje godišnjeg odmora, omogućavanje roditeljima malodobne djece do 10 godina, odsustvo sa posla jednom roditelju, u slučaju da oba roditelja rade, otkazivanje službenih puteva i većih sastanaka.** Također, usvojen je dokument „**Upravljanje slučajem COVID-19 i osiguranje kontinuiteta zdravstvenih službi-prijenos u zajednici**“, a koji je prethodno usvojen na sjednici Kriznog štaba Federalnog ministarstva zdravstva.

Donesene su i odluke i uredbe neophodne za blagovremeno djelovanje i osiguranje neophodnog finansiranja u korištenju namjenskih sredstava (Odluka o odobravanju rasporeda i korištenja Federalnoj upravi civilne zaštite namjenskih prihoda iznad iznosa planiranih u Budžetu Federacije Bosne i Hercegovine za 2020.; Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o uslovima i načinu korištenja sredstava ostvarenih po osnovu posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća; Uredba o izmjeni Uredbe o organizovanju službi zaštite i spašavanja Federacije Bosne i Hercegovine).

Na sjednici ESVa, koja je održana neposredno nakon proglašenja stanja nesreće, 19.3.2020. godine **formiran je tim od predstavnika Vlade FBiH, Udruženja poslodavaca FBiH i Sindikata** čiji je zadatak bio iznalaženja načina za ublažavanje posljedica pandemije koronavirusa u sektoru rada. Predsjedavajuća radnog tima bila je ministrica Edita Đapo.

U vrijeme trajanja stanje nesreće u Federaciji BiH održan je kontinuitet dijaloga između predstavnika Vlade, Poslodavaca i Sindikata. Istina da su održavanje sjednica i konsultativnih sastanaka nametali predstavnici Udruženja poslodavaca s namjerom korištenja nastale situacije i ishitrenog donošenja izmjena i dopuna Zakona o radu i Zakona o vijeću zaposlenika, te donošenja drugih propisa u vlastitom interesu.

Vlada i Udruženje poslodavaca FBiH pokušali su nametnuti priču zaključivanja tripartitnog sporazuma kojim bi se „regulirala“ prava i obaveze radnika za vrijeme pandemije što je suprotno Zakonu o radu. Kako prijedlog nije prihvaćen od strane predstavnika Sindikata, **Vlada je nametnula prijedlog hitnog donošenja Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o radu.** Vršen je veliki pritisak na predstavnike Sindikata, stavljajući ih u vrlo nezavidan položaj i uslovljavajući ih zaključivanjem granskih kolektivnih ugovora ukoliko ne prihvate dijalog u vezi sa izmjenom Zakona o radu.

Usvojeni i objavljeni propisi

U Federaciji BiH tokom godine doneseno je više propisa, a većina je bila vezana za trenutnu situaciju i prilagođavanje nastalim okolnostima. U nastavku izdvajamo neke od bitnih propisa koji su doneseni u Federaciji BiH u 2020. godini:

- ***Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dobit*** („Službene novine Federacije BiH“, broj 15/20);
- ***Zakon o visini stope zatezne kamate*** („Službene novine Federacije BiH“, broj 18/20)
- ***Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o izvršavanju budžeta Federacije BiH za 2020. godinu*** („Službene novine Federacije BiH“, broj: 28/20);
- ***Zakon o rokovima i postupanju u sudskim postupcima za vrijeme stanja nesreće na teritoriji Federacije BiH*** („Službene novine Federacije BiH“, broj: 28/20);

- **Zakon o ublažavanju negativnih ekonomskih posljedica** („Službene novine Federacije BiH“, broj: 28/20);
- **Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o utvrđivanju i ostvarivanju potraživanja građana u postupku privatizacije** („Službene novine FBiH“, br.:44/20)
- **Zakon o sudskoj policiji u Federaciji BiH** („Službene novine FBiH“, br.: 77/20);
- **Zakon o zaštiti na radu** („Službene novine FBiH“, broj 79/20);
- **Zakon o izmjeni Zakona o naplati i djelimičnom otpisu dugovanja sportskim kolektivima** („Službene novine FBiH“, broj 79/20);
- **Zakon o ublažavanju negativnih ekonomskih posljedica i uštedama u Kantonu Sarajevo** („Službene novine Kantona Sarajevo“, br. 1/96, 2/96, 3/96, 16/97, 14/00, 4/01, 28/04, 6/13 i 31/17);
- **Zakon o ublažavanju negativnih posljedica uzrokovanih stanjem nesreće BPK Goražde** (Sl. novine BPK Goražde);
- **Zakon o ublažavanju negativnih ekonomskih posljedica izazvanih epidemijom koronavirusa (COVID-19) i potpori ekonomije na području Hercegovačko-neretvanskog kantona** („Službene novine Hercegovačkoneretvanskog kantona“, broj: 3/20);
- **Zakon o ublažavanju negativnih ekonomskih posljedica izazvanih pandemijom bolesti koronavirusa (covid-19) na području Županije Zapadnohercegovačke i održanju stabilnosti proračuna Županije Zapadnohercegovačke** ("Nar. novine Županije Zapadnohercegovačke", br. 9/2020);
- **Instrukcija o načinu obračuna i isplate naknade troškova prijevoza na posao i sa posla zaposlenih kod proračunskih korisnika Tuzlanskog Kantona za vrijeme trajanja stanja nesreće uzrokovane pojavom koronavirusa (COVID-19) na području Tuzlanskog kantona** ("Sl. novine Tuzlanskog Kantona", br. 4/2020);
- **Odluka o mjerama kojima se definiše i nalaže postupanje uposlenika institucija Unsko-sanskog kantona** ("Sl. glasnik Unsko-sanskog kantona", br. 8/2020)
- **Uredba o sadržaju i načinu vođenja registra zaposlenih u organima državne službe u Federaciji BiH** („Službene novine FBiH, br.:51/20);
- **Uredba o izmjenama i dopunama Uredbe o dopunskim poslovima osnovne djelatnosti i poslovima pomoćne djelatnosti iz nadležnosti organa državne službe koje obavljaju namještenici** („Službene novine FBiH“, br.:65/20);
- **Uredba o interventnim mjerama za podršku ugroženim sektorima privrede Federacije Bosne i Hercegovine u okolnostima pandemije COVID-19** („Službene novine FBiH“, br.:74/20);
- **Uredba o postupku finansiranja dijela minimalne mjesečne neto plaće (u FBiH) za mjesec juni i juli 2020. godine** („Službene novine Kantona Sarajevo“, br.e. 49/20);

Dakle, pobrojani propisi su izdvojeni jer smatramo da su isti bitni za radnike i sindikate. Svakako, posebno se izdvaja **Zakon o zaštiti na radu**. Predstavnički dom Parlamenta Federacije BiH je na svojoj 5. redovnoj sjednici održanoj 24.09.2019. godine usvojio Prijedlog Zakona o zaštiti na radu u Federaciji BiH, a što je Dom

naroda potvrdio nakon nešto više od godinu dana, na 7. Sjednici, održanoj 01.10.2020. godine. Zakon je stupio na snagu 07.11.2020. godine.

Ovim zakonom uređuju se prava, obaveze i odgovornosti poslodavaca i radnika u vezi sa provođenjem i poboljšanjem sigurnosti i zaštite zdravlja radnika na radu, kao i opća načela prevencije, te sistem pravila sigurnosti i zaštite zdravlja na radu, čijom primjenom se postiže sprječavanje povreda na radu, profesionalnih oboljenja i drugih oboljenja u vezi sa radom, kao i zaštita radne okoline, te druga pitanja u vezi sa sigurnošću i zaštitom zdravlja na radu. Danom stupanja na snagu ovog zakona prestao je da važi Zakon o zaštiti na radu (“Službeni list SR BiH”, broj: 22/90).

U roku od godinu dana Federalno ministarstvo rada i socijalne politike treba da donese niz podzakonskih akata, kako bi se omogućila potpuna implementacija navedenog Zakona. Do donošenja novih pravilnika na snazi ostaju stari pravilnici kojima se regulišu uvjeti rada i zaštita na radu u pojedinim oblastima, a neki datiraju iz 70-tih godina prošlog vijeka.

Rad ESVa i radni materijali propisa

Kao što je već rečeno, tokom 2020. godine održavane su sjednice **ESVa odnosno konsultativni sastanci** ovisno o mogućnostima i važenju epidemioloških mjera u Federaciji BiH i kantonima.

Za sjednice ESVa delegirano je više izmjena i dopuna zakona odnosno donošenje novih propisa. Kao što je prethodno navedeno, Sindikat – granski sindikati preko predstavnika u ESVu su početkom 2020. godine dostavili Vladi FBiH, Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike te ESV zahtjev da se kao prioritarno pitanje razmatra zaključivanje Općeg kolektivnog ugovora za teritoriju FBiH, te utvrđivanje najniže plaće u Federaciji BiH u skladu sa Zakonom o radu. Panedmija je odložila započetu raspravu po navedenim zahtjevima.

- Prijedlog izmjena i dopuna Zakona o radu

Po proglašenju stanja nesreće, Vlada Federacije BiH inicirala je donošenje **Izmjena i dopuna Zakona o radu** pod izgovorom da se predloženim izmjenama reguliše rad od kuće, kao i relaksiraju uvjeti zapošljavanja odnosno zadržavanja radnika na radu, kako im poslodavci ne bi otkazali ugovore, odnosno “zbrinjavanja radnika”.

Međutim, već u prvih mjesec dana veliki broj radnika je ostao bez posla zbog otkazivanja ugovora o radu, te činjenice da se radnici, naročito u sektoru uslužnih i proizvodnih djelatnosti, zapošljavaju po osnovu ugovora na određeno vrijeme.

Sindikat se protivio donošenju Izmjena i dopuna Zakona o radu u okolnostima nesreće te predožio zaključivanje Općeg kolektivnog ugovora kojim će se regulisati i pitanja, odnosno prava i obaveze poslodavaca i radnika u okolnostima pandemije i drugih vanrednih okolnosti.

Poslodavci nisu prihvatili zaključivanje kolektivnog ugovora, smatrajući da za isti nema osnova u vrijeme nastale situacije, a zbog izraženih stavova pojedinih granskih sindikata koji su se protivili Izmjenama zakona, zaključili su da odlažu zaključivanje i granskih kolektivnih ugovora.

Izdvojena mišljenja i jasan stav u pogledu inicijative za izmjene Zakona o radu imali su Samostalni sindikat šumarstva, prerade drveta i papira BiH, Sindikat trgovine i uslužnih djelatnosti i Sindikat metalaca FBiH. Iz pisanja portala i medija istom su se protivili i Sindikat

osnovnog obrazovanja FBiH, Sindikat komunalne privrede FBiH i Sindikat visokog i srednjeg obrazovabnja¹.

Neki od granskih sindikata, čiji su predstavnici i u ESV nastavili su pregovore, smatrajući da ipak treba sudjelovati u razgovorima, kako Vlada u dogovoru sa Udruženjem poslodavaca ne bi sačinila i utvrdila Prijedlog izmjena i dopuna Zakona o radu.

Zbog nastale situacije predsjednica SSSPDP BiH protestovala je zbog načina rada ESVa i povukla se ne želeći sudjelovati u radu istog u nastalim okolnostima.

Nakon provedenih rasprava u kantonima, **Federalna vlada je sjednici održanoj 14.5.2020. godine utvrdila Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o radu** koji je upućen u hitnu proceduru. U vezi s tim, dana **08.6.2020. godine Vlada FBiH utvrdila je Prijedlog zakona o izmjenama I dopunama Zakona o vijeću zaposlenika.**

Predstavnički dom Parlamenta Federacije BiH na 28.07.2020. godine na 13. redovnoj sjednici donio je zaključak da se zakon stavi u redovnu proceduru i usvojio Nacrt izmjena i dopuna Zakona o radu, te zadužio Vladu Federacije BiH da u roku od 60 dana organizira javnu raspravu kako bi se izradio Prijedlog izmjena i dopuna Zakona o radu.

Zastupnici iz opozicije su izrazili nezadovoljstvo s predloženim izmjenama kazavši da su prestavnici sindikata i radnici jasno protiv predloženih prijedloga Zakona. Oni su poručili da zakon nije senzibilan prema radničkim pravima u vrijeme stanja nesreće, a posebno vremenima ekonomske krize koja je pred građanima.

- Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju

Također, zastupnici na istoj sjednici Predstavničkog doma (28.7.2020.), ***nisu prihvatili Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, koji je bio u proceduri donošenja po hitnom postupku. Izmjene su se odnosile na borački staž, kako i da svaki osiguranik ima pravo na penziju bez obzira na godine starosti ukoliko napuni 40 godina radnog staža. Ovaj zakon će biti razmatran kao nacrt.***

Sindikati su podržali ovu iznicijativu za izmjenu Zakon o PIO a koju je odmah po usvajanju Zakona, uputio Samostalni sindikat šumarstva, prerade drveta i papira BiH.

Na održanim sjednicama **ESVa razmatrani su i drugi materijali i to:**

- Nacrt zakona o reprezentativnosti sindikata i udruženja poslodavaca

Federalno ministarstvo rada i socijalne politike je 09.06.2020. godine uputilo poziv Delegaciji sindikata u Ekonomsko-socijalnom vijeću za teritoriju Federacije BiH, za učešće u Javnoj raspravi o Nacrtu zakona o reprezentativnosti sindikata i udruženja poslodavaca. Iako socijalni partneri nisu postigli koncenzus u pogledu Nacrta zakona, isti je upućen u dalju proceduru. Sindikat, ali i Udruženje poslodavaca imali su primjedbe na materijal. Sindikat je zahtjevao da se tekst vrati na doradu i usaglašavanje. Međutim, Nacrt zakona razmatran je na Predstavničkom domu i Domu naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine, te je na oba doma prihvaćen kao „dobra“ osnova za izradu Prijedloga Zakona, s tim da je Predstavnički dom Parlamenta FBiH zaključkom usvojenim na sjednici tog doma održanoj 29.10.2019. godine, predlagača ovog zakona zadužio da organizira i sprovede javnu raspravu u trajanju od 60 dana. Također, i Dom naroda Parlamenta FBiH je zaključkom usvojenim na sjednici tog doma

¹ Kao što je navedeno zbog razjedinjenosti nema jedinstveog stava.

održanoj 27.02.2020. godine, predlagača ovog zakona zadužio da organizuje i sprovede javnu raspravu u istom trajanju.

- *Nacrt Zakona o štrajku*

O tekstu Nacrta zakona o štrajku diskutuje se duže vrijeme. U ranijem sazivu, ESV je utvrdilo tekst Nacrta koji je trebalo dalje uputiti u proceduru. Nakon formiranja nove delegacije Sindikata ESVu, sindikati su iznijeli niz primjedbi i sugestija na materijal, tražeći da se tekst Nacrta ponovo razmatra među socijalnim partnerima. Udruženje poslodavaca FBiH se protivi ovom zahtjevu, smatrajući da je tekst Nacrta zakona već dogovoren među socijalnim partnerima.

- *Zakon o porezu na dohodak i Zakon o doprinosima*

Na sjednici Predstavničkog doma Parlamenta Federacije BiH održanoj 14.10.2020. Vlada Federacije BiH je prije utvrđivanja dnevnog reda povukla Prijedlog zakona o doprinosima i Prijedlog zakona o dohotku, i to na prijedlog ministrice finansija Jelke Miličević koja je obrazložila da povlači zakone pod izgovorom da na sjednici prisustvuje tek 58 zastupnika, odnosno da ih nedostaje 40. Prijedlozi koje je Vlada FBiH namjeravala pustiti u parlamentarnu proceduru nisu usaglašeni na Ekonomsko-socijalnom vijeću, i Savez samostalnih sindikata ima određene zamjerke.

Sindikata je zatražio povlačenje zakona iz parlamentarne procedure sa obrazloženje da će usvajanjem isti doći do ukidanja naknade za ishranu (toplog obroka), naknade za prijevoz i regresa čime će se izvršiti dodatni udar na džepove radnika. Ovim zakonima dodatno će se ugroziti položaj radnika realnog sektora, prvenstveno radnici kod privatnih poslodavaca. Naročito iz razloga što je još 2016. godine prestao da važi Opći kolektivni ugovor, a poslodavci se opiru zaključivanju granskih ili pojedinačnih kolektivnih ugovora kojima se upravo regulišu ova prava radnika. Ne postoje nikakve garancije da će navedene naknade biti transformisane u plaću radnika u istom iznosu (to će praktično ovisiti od dobre volje poslodavca), tako da je pitanje njihovog poreskog tretmana u ovom slučaju potpuno irelevantno. Sindikat je ukazao da će usvajanjem navedenih zakonskih rješenja radnici biti oštećeni kod isplate ukupnih primanja i to najmanje za 200 KM mjesečno. Time se opravdanje predlagača da se želi postići poreska neutralnost pokazuje kao potpuno nerealno i neargumentovano", navelisu.

- *Prednacrt zakona o vijeću zaposlenika*

Udruženje poslodavaca FBiH iniciralo je prema ESVu Prednacrt zakona o vijeću zaposlenika, smatrajući isto prioritarnim pitanjem. Sindikati su iznijeli stav i mišljenje, a većina se protivi donošenju novog zakona, s obzirom da u Federaciji BiH ima već navedeni zakon kojim se na zadovoljavajući način reguliraju prava i obaveze radnika i poslodavaca. Ovo je trenutno jedini zakon kojim su zaštićeni radnici, a Sindikat može koristiti sva ovlaštenja iz zakona ukoliko kod poslodavca nije formirano Vijeće zaposlenika. S obzirom na upornost poslodavaca i Vlade FBiH za očekivati je da se o Prednacrtu zakona diskutuje u narednom periodu. Sindikati su dali svoja mišljenja u vezi sa dostavljenim materijalom.

- *Uredba o postupku prijema u radni odnos u javnom sektoru u Federaciji BiH*

Na posljednjoj sjednici ESVa održanoj 17.12.2020. godine socijalni partneri dogovorili su izmjene i dopune Uredbe o postupku prijema u radni odnos u javnom sektoru u Federaciji Bosne i Hercegovine. Predstavnici Sindikata obavezali su se sačiniti prijedlog ispred sindikata, te isti dostaviti početkom naredne godine.

Također, u decembru aktualizirano je razmatranje materijala Strategija o zapošljavanju u Federaciji BiH. Socijalni partneri imaju obavezu razmotriti i očitovati se na tekst Strategije.

- Strategija zapošljavanja u Federaciji BiH (2021 -2027)

S obzirom da je programom Vlade FBiH predviđena izrada Strategije zapošljavanja u Federaciji BiH (2021-2027) ista je sredinom novembra 2020. godine dostavljena delegaciji Sindikata na izjašnjenje.

Livno, 31.12.2020. godine